

กฎหมายที่ประชาชนควรรู้

ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ประชาชนโดยทั่วไปจะต้องเกี่ยวข้องกับกฎหมายอย่างเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นประชาชนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายบางอย่างที่ควรทราบ เพื่ออำนวยความสะดวกและรักษาลิทธิ ตลอดจนผลประโยชน์ที่ประชาชนควรจะได้รับขอแนะนำข้อกฎหมายที่ประชาชนควรทราบดังนี้

๑. ทะเบียนราษฎร

- บุตรเกิด ถ้าเกิดในบ้าน ให้เจ้าบ้านแจ้ง ถ้าเกิดนอกบ้านให้มารดาแจ้ง ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันเกิด
- ชื่อบุตร ให้เจ้าบ้านบิดาหรือมารดาแล้วแต่กรณี แจ้งชื่อบุตรพร้อมกับการแจ้งเกิด ถ้าจะเปลี่ยนชื่อให้แจ้งภายใน ๖ เดือน นับตั้งแต่วันแจ้งชื่อครั้งแรก
- ย้ายบ้าน ให้ผู้ย้ายหรือผู้ที่เจ้าบ้านมอบอำนาจแจ้งออกจากบ้านเดิม ภายใน ๑๕ วัน และเมื่อไปอยู่บ้านใหม่ให้แจ้งภายใน ๑๕ วันเช่นกัน
- คนตาย ถ้าตายในบ้าน ให้เจ้าบ้านแจ้ง ถ้าตายนอกบ้านให้ผู้ที่ไปกับผู้ตาย หรือผู้ที่พบศพ เป็นผู้แจ้ง ภายใน ๒๔ ชม. นับแต่เวลาตายหรือเวลาพบศพ

แจ้งที่ไหน กรณีบุตรเกิด, ตั้งชื่อบุตร, ย้ายบ้านหรือคนตาย ให้แจ้งดังนี้

- ในเขตเทศบาล ให้แจ้งที่สำนักงานท้องถิ่นซึ่งตั้งอยู่ที่สำนักงานเทศบาล
- นอกเขตเทศบาล ให้แจ้งที่สำนักทะเบียนตำบล (บ้านกำนัน) หรือสำนักทะเบียนที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง (เช่นเขตกรมทหาร)
- ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้แจ้งที่สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นซึ่งตั้งอยู่ที่ว่าการเขต

ความผิด

- ถ้าไม่แจ้งเกิดภายในกำหนดเวลา มีความผิดตามกฎหมาย มีโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท
- ถ้าไม่แจ้งการตายภายในเวลา มีความผิดตามกฎหมาย มีโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท

๒. บัตรประจำตัวประชาชน

- คนไทยซึ่งมีอายุตั้งแต่ ๑๕ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปจนถึง ๗๐ ปีบริบูรณ์ ต้องไปขอทำบัตรที่อำเภอหรือที่ว่าการเขตภายใน ๖๐ วัน นับตั้งแต่วันที่อายุครบ ๑๕ ปีบริบูรณ์
- บัตรประจำตัวประชาชนชำรุดหรือสูญหาย ต้องยื่นคำร้องขอมีบัตรใหม่ภายใน ๓๐ วัน นับตั้งแต่ บัตรเดิมชำรุดหรือสูญหาย (ต้องไปแจ้งบัตรหายที่สถานีตำรวจ)
- อายุของบัตร กำหนดใช้ได้ ๖ ปี เมื่อถึงกำหนดสิ้นอายุบัตรต้องไปติดต่อขอทำบัตรภายใน ๖๐ วัน นับตั้งแต่วันสิ้นอายุ ณ อำเภอท้องที่ที่ชื่อในทะเบียนบ้าน

ความผิด

- ผู้ถือบัตรผู้ได้ไม่อาจแสดงบัตรได้ในเมื่อเจ้าพนักงานขอตรวจ มีโทษปรับไม่เกิน ๑๐๐ บาท
- ผู้ไม่มีสัญชาติไทย ยื่นคำร้องขอมีบัตรโดยแจ้งข้อความเท็จต่อเจ้าพนักงานว่าตนมีสัญชาติไทย มีโทษปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท หรือจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ
- ไม่ยื่นคำขอมีบัตรภายในกำหนดเวลา มีโทษปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท
- บัตรหมดอายุไม่ต่อบัตรภายในกำหนด มีโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท

๓. รักราชการทหาร

- กำหนดเวลาแสดงตนลงบัญชีทหารกองเกิน ชายไทยอายุย่างเข้า ๑๘ ปี ต้องไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินในเดือนพฤศจิกายนของปีที่ย่างเข้า ๑๘ ปี
- สถานที่แสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกิน คือที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอที่เป็นภูมิลำเนาทหาร

๔. การรักษาความสะอาด

- ห้ามขีดเขียน วาดรูปภาพบนรั้วผนังอาคาร ต้นไม้หรือสิ่งใดในที่สาธารณะ หรือเห็นได้จากที่สาธารณะนั้น ถ้าฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท

๕. การเรียไร

- ผู้ทำการเรียไร ต้องมีใบอนุญาตให้ทำการเรียไรติดตัว และต้องออกไปรับให้ผู้บริจาค

๖. หนังสือมอบอำนาจ

- การมอบอำนาจเป็นการตั้งตัวแทนเพื่อทำการสำหรับการมอบอำนาจให้กระทำการเกี่ยวกับที่ดินเป็นเรื่องสำคัญ ควรใช้หนังสือมอบอำนาจของกรมที่ดิน

๗. เอกเทศสัญญา

- กู้ยืม การกู้ยืมกันเกินกว่าห้าสิบบาท จะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือแสดงว่ามี การกู้ยืมเงินกันจริง และต้องลงลายมือชื่อผู้กู้ด้วย กฎหมายให้คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปี
- การจำนอง คือการกู้ยืมโดยมีทรัพย์สินเป็นประกัน โดยทั่วไปได้แก่ที่ดิน บ้านพร้อมที่ดิน เรือยนต์ (๕ ตันขึ้นไป) สัตว์พาหนะ ได้แก่ ช้าง ม้า วัว ควาย หรือสังหาริมทรัพย์อื่น ซึ่งกฎหมายหากบัญญัติไว้ให้จดทะเบียนเฉพาะกาล โดยทรัพย์สินยังอยู่ที่ผู้จำนอง การจำนองต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่
- เช่าซื้อ ต้องทำเป็นหนังสือและปิดอากรแสตมป์ เว้นแต่เช่าซื้อเครื่องมือการเกษตรไม่ต้องปิดอากรแสตมป์
- เช่าทรัพย์ เช่าบ้านหรือที่ดินไม่เกิน ๓ ปี ต้องทำเป็นหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้เช่าและให้เช่า หากเกิน ๓ ปี ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

๘. กฎหมายที่ดิน

- เมื่อโฉนดใบจอง หรือ น.ส.๓ ชำรุด สูญหาย หรือเป็นอันตราย ต้องติดต่อกำเภอหรือสำนักงานทะเบียนที่ดิน เพื่อขอออกไปใหม่หรือใบแทน มิฉะนั้นผู้อื่นที่ได้หนังสือสำคัญไปอาจนำไปอ้างสิทธิทำให้เจ้าของเดิมเสียประโยชน์ได้

- ที่ดินเมื่อเปล่า เจ้าของควรดูแลรักษาให้ดี อย่าทอดทิ้งหรือปล่อยให้รกร้างว่างเปล่า หากมีผู้มาครอบครองก็หาทางไล่ออกไปเสีย มิฉะนั้น เจ้าของจะเสียสิทธิไป นอกจากนี้หากมี นส.๑ ก็ควรหาทางขอ นส.๓ แล้วต่อไปก็ขอโฉนดให้เรียบร้อย เพราะจะทำให้ได้ประโยชน์มากขึ้น และปลอดภัยจากการเสียสิทธิมากขึ้น

- ที่ดินมีโฉนด อย่าทอดทิ้งหรือปล่อยให้รกร้างหรือให้คนอื่นครอบครองไว้นาน ๆ อาจเสียสิทธิได้เช่นกัน

- การทำนิติกรรม ต้องทำให้สมบูรณ์ตามกฎหมาย โดยทำที่อำเภอหรือสำนักงานทะเบียนที่ดิน

๙. อารูธรูป

- ผู้ที่ประสงค์จะขอมีอารูธรูป เพื่อใช้หรือเก็บไว้ป้องกันตัวหรือทรัพย์สิน ให้ยื่นคำร้องขอตามแบบ ป.๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่

๑. กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ผู้บังคับการกองทะเบียนกรมตำรวจ

๒. จังหวัดอื่น ๆ ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นนายทะเบียนท้องที่จังหวัด

- การแจ้งอารูธรูป เมื่อผู้ได้รับอนุญาตให้มีและใช้อารูธรูปย้ายภูมิลำเนาต้องแจ้งย้ายอารูธรูปต่อนายทะเบียนภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันย้าย และถ้าย้ายไปต่างท้องที่ให้แจ้งการย้ายต่อนายทะเบียนท้องที่ใหม่ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ย้ายไปถึงอีกด้วย

- การรับมรดกเป็น เป็นหน้าที่ของทายาทหรือผู้ครอบครอง ต้องไปแจ้งการตายต่อนายทะเบียนท้องที่ ภายใน ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ทราบการตายและยื่นคำร้องขอรับมรดกอารูธรูปนั้นต่อไป

- ใบอนุญาตสูญหายหรือชำรุดอ่านไม่ออก ให้ยื่นคำร้องขอรับใบแทนต่อนายทะเบียนท้องที่ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันทราบเหตุ

- อารูธรูปหายหรือถูกทำลาย ให้เจ้าของแจ้งเหตุพร้อมด้วยหลักฐานและส่งมอบใบอนุญาตต่อนายทะเบียนท้องที่ที่ตนเองอยู่ หรือนายทะเบียนท้องที่ที่เกิดเหตุภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันทราบเหตุ

ความผิดและโทษของอารูธรูป

- มีและใช้อารูธรูปโดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๑-๑๐ ปี และปรับตั้งแต่ ๒,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท

- พกพาอารูธรูปติดตัวไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะ โดยไม่ได้รับอนุญาตให้พกเว้นแต่กรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- ผู้ใดพกพาอารูธรูปไปโดยเปิดเผย หรือพาไปชุมนุมกันได้จัดให้สูงขึ้นเพื่อมุ่งร้าย การรื้อรัง

การมหรสพ หรือการอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๖ เดือน ถึง ๕ ปี และปรับตั้งแต่ ๑,๐๐๐- ๑๐,๐๐๐ บาท แม้ว่าผู้นั้นจะได้รับอนุญาตพกพาอาวุธปืนหรือกระสุนแรงดันทันทีก็ตาม

โทษของอาวุธสงคราม

- ผู้ใดทำ ประกอบ ซ่อมแซม-ซื้อ-มี-ใช้-ส่งหรือนำเข้า ซึ่งอาวุธสงคราม มีโทษจำคุกตั้งแต่ ๒ ปี ถึงตลอดชีวิต
- ผู้ใดมีและใช้อาวุธสงคราม ในการกระทำความผิดกฎหมายอาญามาตรา ๒๘๘, ๓๑๓, ๓๒๗, ๓๓๕ หรือ ๓๔๐ มีโทษจำคุกตลอดชีวิตถึงประหารชีวิต
- ผู้ใดค้าหรือจำหน่ายอาวุธสงคราม มีโทษจำคุกตั้งแต่ ๒๐ ปี ถึงตลอดชีวิต ถ้าอาวุธสงครามโดยสภาพมีอำนาจไฟไม่ร้ายแรง มีโทษจำคุกตั้งแต่ ๒ ปี ถึงตลอดชีวิต

เรื่องอื่น ๆ ที่น่าสนใจ

ประชาชนธรรมดาจะจับกุมผู้กระทำผิดได้หรือไม่ ?

โดยปกติแล้วการจับกุมผู้กระทำผิดนั้นเป็นอำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ซึ่งคำว่าเจ้าพนักงาน ที่ว่านี้มีความหมายกว้างขวาง ขึ้นอยู่กับว่ากฎหมายในแต่ละเรื่องนั้น จะบัญญัติให้ใครเป็นเจ้าพนักงาน เช่น เจ้าหน้าที่ศุลกากร เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายศุลกากร มีอำนาจหน้าที่ในการจับกุมความผิดเกี่ยวกับการขนสินค้าหนีภาษี เจ้าหน้าที่สรรพสามิต เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายสรรพสามิต มีอำนาจหน้าที่จับกุมความผิดเกี่ยวกับสรรพสามิต ฯลฯ เป็นต้น ส่วนตำรวจ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ นั้น จัดอยู่ในประเภทพนักงานฝ่ายปกครอง มีอำนาจหน้าที่จับกุมความผิดได้ทุกประเภท แม้ว่าความผิดนั้น ๆ จะมีเจ้าพนักงานโดยเฉพาะอยู่แล้วก็ตาม เช่น ความผิดตามกฎหมายศุลกากร กฎหมายสรรพสามิต ตำรวจ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ก็ยังมีอำนาจหน้าที่ในการจับกุมได้

สำหรับประชาชนหรือที่เรียกว่าราษฎรธรรมดานั้น โดยปกติไม่มีอำนาจและหน้าที่ในการจับกุมผู้ใดได้ เพราะประชาชนธรรมดาไม่ได้เป็นเจ้าพนักงาน

แต่อย่างไรก็ดีกฎหมายไม่ได้ห้ามโดยเด็ดขาดตายตัวว่า มิให้ประชาชนธรรมดาจับกุมผู้กระทำผิดโดยสิ้นเชิง บทบัญญัติที่เป็นข้อยกเว้นไว้ให้ประชาชนธรรมดามีอำนาจที่จะจับกุมผู้กระทำผิดได้เฉพาะในบางกรณีดังต่อไปนี้เท่านั้น

๑. เมื่อเจ้าพนักงานร้องขอให้ช่วยจับ

กรณีนี้จะต้องเป็นเรื่องที่มีหมายจับอยู่แล้ว ไม่ว่าจะมีความผิดฐานใดก็ตาม และเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามกฎหมายหรือจับตามหมายจับนั้น ได้ร้องขอให้ประชาชนธรรมดาช่วยจับกุมผู้กระทำผิดตามที่หมายจับระบุไว้ ข้อนี้จะต้องพึงระวังให้ได้ว่าถ้าเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานจะจับกุม โดยไม่มีหมายจับแม้เจ้าพนักงานจะร้องขอให้ประชาชนธรรมดาช่วยจับ ประชาชนธรรมดาก็ไม่มีอำนาจในการจับกุม

มีข้อสังเกตว่าคำร้องขอของเจ้าพนักงานเช่นนี้ไม่ถือเป็นคำสั่งของเจ้าพนักงาน ดังนั้นประชาชนผู้ได้รับคำร้องขอจะปฏิบัติตามคำร้องขอหรือไม่ก็ได้

๒. เมื่อพบการกระทำผิดซึ่งหน้าเฉพาะความผิดประเภทที่กฎหมายระบุไว้

กรณีนี้ประชาชนผู้พบการกระทำผิดนั้นสามารถเข้าทำการจับกุมได้ทันที โดยไม่ต้องคอยให้เจ้าพนักงานร้องขอ อย่างไรก็ตามอำนาจในการจับกุมของประชาชนธรรมดาตามข้อ ๒ นี้ ค่อนข้างจะมีขอบเขตจำกัดอยู่เฉพาะแต่ความผิดประเภทที่ระบุไว้ในท้าย ป.วิอาญาเท่านั้น และต้องเป็นกรณีที่พบการกระทำผิดซึ่งหน้าอีกด้วย ซึ่งเงื่อนไขนี้หมายความว่า เป็นปัญหาอยู่ไม่น้อยสำหรับผู้ไม่เคยเรียนกฎหมายมาก่อน เพราะจะไม่ทราบว่าการผิดประเภทใดบ้างที่กฎหมายระบุไว้ในบัญชีท้าย และก็ไม่น่าทราบว่าที่เรียกว่าความผิดซึ่งหน้ามี

ขอบเขตความหมายแค่นี้ เพราะถ้อยคำนี้เป็นคำทางกฎหมายซึ่งมีความหมายเฉพาะไม่จำเป็นต้องนำมาเขียนในที่นี้ แต่จะขอเอาความผิดซึ่งหน้าที่ระบุอยู่ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเฉพาะที่พบอยู่เสมอ เพื่อเป็นแนวทางในการจดจำ

- ความผิดต่อเจ้าพนักงาน
- ความผิดฐานหลบหนีจากที่คุมขัง
- ความผิดต่อศาสนา
- ความผิดปลอมแปลงเงินตรา
- การก่อการจลาจล
- ช่มชู้ กระทำชำเรา
- ทำร้ายร่างกาย
- ฆ่าคนตาย
- หน่วงเหนี่ยวกักขัง
- ลักทรัพย์
- ชิงทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ กรรโชกทรัพย์

๓. เมื่อประชาชนผู้เป็นนายประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้หลบหนีประกันหรือจะหลบหนีประกัน

โดยเฉพาะเมื่อไม่สามารถจะขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงาน ให้จับกุมได้ที่หน่งที่เท่านั้น ไม่ใช่เป็นเจ้าหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ และถ้าเป็นกรณีอื่นนอกเหนือจากที่กล่าวมานี้ ประชาชนธรรมดาที่ไม่มีอำนาจทำการจับกุมผู้กระทำความผิดได้เลย

ผลทางกฎหมาย

กรณีที่ประชาชนธรรมดาไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะจับกุมผู้กระทำความผิดได้ ดังกล่าวมาในข้อ ๑-๓ นี้ ประชาชนผู้ทำการจับกุมย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย เช่นไม่มีความผิดฐานทำให้ผู้ถูกจับเสื่อมเสียอิสรภาพเสรีภาพ หรือหากผู้จะถูกจับนั้นต่อสู้ขัดขวางประชาชน ผู้จับก็มีอำนาจใช้กำลังป้องกันตนได้พอสมควรแก่เหตุ

ในทำนองกลับกัน ถ้าเป็นกรณีไม่มีอำนาจจับกุมได้ตามกฎหมาย ผู้จับก็ต้องมีความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพ และอาจมีความผิดฐานอื่นติดตามมามากมาย เช่น บุกรุก ทำร้ายร่างกาย ฯลฯ เป็นต้น

คำแนะนำการจดจำตำหนิรูปพรรณ บุคคล และยานพาหนะของคนร้าย

การก่ออาชญากรรม การก่อการร้าย ถือได้ว่าเป็นผลของการกระทำของบุคคลทั้งสิ้น บุคคลต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับแง่ของผู้กระทำ ดังที่เราเรียกว่า "คนร้าย" หรือ "ผู้ร้าย" ประกอบกับการวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีปัจจุบันได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้การกระทำความผิดของคนร้ายมักจะใช้ยาน

พาหนะต่าง ๆ เพื่อการหลบหนีอย่างรวดเร็ว พาหนะที่ใช้ เช่น รถยนต์, รถจักรยานยนต์ ฯลฯ ในช่วงเวลาที่คนร้ายลงมือกระทำความผิดและหลบหนีนั้น คนร้ายย่อมพยายามจะใช้เวลาให้รวดเร็วที่สุด เพื่อมิให้มีผู้ใดพบเห็น และเพื่อให้รอดพ้นจากการสืบสวนติดตามจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

พนักงานรักษาความปลอดภัยหรือประชาชนทั้งหลาย ย่อมมีโอกาสได้พบเห็นการกระทำความผิดได้ง่ายกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทั้งนี้ เนื่องจากหากคนร้ายเห็นเจ้าหน้าที่ตำรวจมักจะไม่กระทำความผิด ดังนั้นการที่ท่านได้มีโอกาสพบเห็นการกระทำความผิดดังกล่าวแล้วนั้น ถ้าท่านได้ถูกชักถามถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ท่านอาจจดจำได้เฉพาะเหตุกว้าง ๆ เท่านั้น ในรายละเอียดอันสำคัญ เช่น รูปร่างของคนร้าย การหลบหนีด้วยวิธีใด ท่านอาจจะตอบไม่ถูก ทั้งนี้เพราะท่านอาจไม่สนใจมากนัก หรืออาจเนื่องจากการที่ท่านยังไม่ทราบว่าการสังเกตจดจำรูปร่างของคนร้ายยานพาหนะที่ใช้หลบหนีเป็นอย่างไร และมีความสำคัญอย่างไร จึงต้องจดจำสิ่งเหล่านั้น

การจดจำตำหนิรูปร่างของคนร้าย ยานพาหนะของคนร้ายได้ดีนั้น มีความสำคัญมากต่อการสืบสวนจับกุมกระทำความผิดมาลงโทษ ทั้งนี้เนื่องจากถ้าท่านสามารถจดจำรูปร่าง หน้าตา ตำหนิรูปร่างของคนร้าย และลักษณะรูปร่างคล้ายกับข้อมูลของท่าน หรือนำไปสู่ศัพท์ภาพคนร้าย แล้วประกาศสืบจับโดยทั่วไป ส่วนยานพาหนะที่ใช้นั้นย่อมเป็นแนวทางในการสืบสวนไปถึงตัวผู้เป็นเจ้าของ และผู้ใช้ยานพาหนะนั้น ซึ่งอาจสันนิษฐานได้ว่าเป็นคนร้ายที่ได้กระทำความผิด อันเป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นอย่างยิ่ง ในผลงานของตำรวจที่ผ่านมาเป็นจำนวนมากที่พลเมืองดีเช่นท่านทั้งหลาย ได้แสดงความสามารถในการสังเกตจดจำตำหนิรูปร่างคนร้าย และยานพาหนะที่ใช้เป็นอย่างดี เป็นผลให้ตำรวจสามารถพิชิตคดีสำคัญ ๆ แล้วได้ตัวคนร้ายมาลงโทษในที่สุด

ดังนั้น เพื่อเป็นการฝึกกำลังร่วมกันระหว่างตำรวจกับประชาชน ในอันที่จะป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การก่อความวุ่นวายต่าง ๆ พวกเราต้องช่วยกันทุกวิถีทางในอันที่จะป้องกันมิให้เกิดเหตุหรือหากมีเกิดขึ้นเราก็สามารถจดจำข้อมูลของคนร้าย และนำมาลงโทษได้ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยแก่สังคม หรือสถานที่ ที่ท่านดูแลรักษาให้คงอยู่ตลอดไป

ในการนี้จึงขอแนะนำวิธีการ จดจำตำหนิรูปร่างคนร้าย ลักษณะยานพาหนะต่าง ๆ มาให้ท่านได้รับทราบ เพื่อเป็นแนวทางในการสังเกตจดจำ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตำหนิรูปร่างของคนร้าย หากท่านสามารถจดจำรายละเอียดได้มาก โอกาสที่ทางตำรวจจะจับกุมคนร้ายก็มีมากขึ้นด้วย

การสังเกตจดจำตำหนิรูปร่างบุคคล หรือคนร้าย

๑. หลักของการสังเกตจดจำตำหนิรูปร่าง มีดังนี้
 - ๑.๑ สังเกตจดจำสิ่งที่ใหญ่เห็นง่ายไปสู่สิ่งที่เล็กเห็นยาก
 - ๑.๒ สังเกตจดจำลักษณะเด่น ตำหนิไปสู่ลักษณะปกติธรรมดา
 - ๑.๓ พยายามอย่าจดจำทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ให้จดจำบางสิ่งบางอย่างที่ท่านจดจำได้อย่าง

แม่นยำ

๑.๔ เมื่อคนร้ายหลบหนีไปแล้วอย่าถามผู้อื่นว่าเห็นอะไร ให้รีบบันทึกคำพยานรูปพรรณที่
ท่านเห็นและจดจำได้ ลงในสมุดหรือกระดาษทันที

๑.๕ มอบรายละเอียดให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง

๒. สิ่งที่สามารถจดจำได้ง่าย และควรจดจำก่อน

- ๒.๑ เพศ เป็นชาย หญิง กะเทย
- ๒.๒ วัยเด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ แก่ ฯลฯ อายุประมาณเท่าใด
- ๒.๓ รูปร่าง สูง เตี้ย อ้วน ผอม สั้นท้วม ฯลฯ
- ๒.๔ ผิวเนื้อ ขาว ขาวเหลือง ดำ ซีด เที่ยวยน ฯลฯ
- ๒.๕ เชื้อชาติ ดูจากใบหน้า เป็นคนไทย จีน ลูกครึ่ง แขก ฯลฯ
- ๒.๖ รูปหน้า รูปไข่ กลม ยาว เหลี่ยม ฯลฯ
- ๒.๗ ผม สั้น หงอก หนา หยิก ตัดทรงอะไร หวีย่างไร ฯลฯ
- ๒.๘ ปาก กว้าง แคบ ใหญ่ ริมฝีปากหนา ฯลฯ
- ๒.๙ หู กางใหญ่ เล็ก ดิ่งหูแหลม ฯลฯ
- ๒.๑๐ ตา เล็ก โท่ พอง โปน ตาชั้นเดียว ตาเข สวมแว่นตา แว่นกันแดด ฯลฯ

๓. สิ่งที่เป็นจุดเด่นผิดปกติ ตำหนิ ที่อาจจดจำได้ง่าย

- ๓.๑ ตำหนิแผลเป็นบนใบหน้า ไฝ ปาน หูด เนื้องอก มีลักษณะอย่างไร อยู่ส่วนไหนของร่างกาย
- ๓.๒ แผลเป็น มีลักษณะอย่างไร ขนาดเท่าใด อยู่ที่ส่วนไหนของร่างกาย
- ๓.๓ ลายสัก สักรูปอะไร ลีอะไร อยู่ที่ส่วนไหนของร่างกาย
- ๓.๔ ความพิการ ตาบอด หูหนวก ไม้ แขนขาด้วน ลิ้น ปากเบี้ยว ฯลฯ
- ๓.๕ ท่าทางการเดิน เดินตัวตรง ตัวเอียง ขากะเผลก
- ๓.๖ สำเนียงการพูด พูดช้า เร็ว ติดอ่าง สำเนียงเป็นคนไทย จีน ฝรั่งเศส หรือสำเนียงคนภาคใด
- ๓.๗ การกระทำบ่อย ๆ สุนัขหรือจัด พูดเอามือปิดปาก ติดยาเสพติด เวลาพูดเอามือล้วง
กระเป๋
- ๓.๘ การแต่งกาย จดจำเสื้อ กางเกง เช่น แขนสั้น-ยาว, ขาสั้น-ยาว ฯลฯ แบบของเสื้อ
กางเกง เช่น ยีน เสื้อยืด เสื้อเชิ้ต เครื่องแบบนักศึกษา ลีอะไร ลายแบบไหน มีตัวเลขอะไรหรือไม่ รองเท้าที่
สวมเป็นชนิดใด ลีอะไร แบบใด
- ๓.๙ เครื่องประดับ มีเครื่องประดับอะไรบ้าง ที่เห็นได้ชัด เช่น แว่นตา นาฬิกา แหวน
สร้อย กระเป๋าถือ ฯลฯ

๔. กรณีที่คนร้ายมีการพรางใบหน้า

เช่น สวมแว่นตากันแดด สวมหมวกกันน็อค สวมหมวก สวมหน้ากาก คลุมศีรษะ

ด้วยถุง ฯลฯ ก็ให้พยายามจดจำสิ่งที่ใช้พราง และจดจำส่วนอื่น ๆ ของร่างกายที่มีได้พรางและจดจำได้ง่าย ดังที่เคยได้กล่าวมาแล้ว

การสังเกตจดจำยานพาหนะของคนร้าย หรือผู้ต้องสงสัย

๑. มีหลักใหญ่ ๆ ดังนี้

- ๑.๑ สังเกตจดจำสิ่งที่ใหญ่ เห็นง่าย ไปสู่สิ่งที่เล็กเห็นยาก
- ๑.๒ สังเกตจดจำตำหนิ รอยชน สติ๊กเกอร์ จุดเด่นต่าง ๆ
- ๑.๓ พยายามสังเกตอย่างจดจำทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ให้จดจำบางสิ่งที่ท่านจำได้อย่างแม่นยำ
- ๑.๔ เมื่อคนร้ายหลบหนีไปแล้ว อย่าถามผู้อื่นว่าเห็นอย่างไร ให้รีบบันทึกลักษณะเอาไว้

ทันที

๑.๕ มอบรายละเอียดให้กับตำรวจผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง

๒. สิ่งที่สามารถจดจำได้ง่ายและควรจดจำก่อน

๒.๑ ประเภทรถ เป็นรถจักรยานยนต์ รถเก๋งส่วนบุคคล รถยนต์แท็กซี่สาธารณะ รถบรรทุก รถปิกอัพ รถสามล้อเครื่อง รถจี๊ป ฯลฯ

๒.๒ สีของรถ เป็นรถสีใด บริเวณใด เป็นสีชนิดธรรมดา ลูเซด ฯลฯ

๒.๓ ความเก่า-ใหม่ เป็นรถค่อนข้างใหม่หรือเก่า

๒.๔ ยี่ห้อ เป็นรถยี่ห้อ รุ่นปี พ.ศ.ใด (ต้องฝึกดูและจดจำยี่ห้อต่าง ๆ)

๒.๕ หมายเลขทะเบียน ดูได้จากแผ่นป้ายทะเบียน ให้จดจำทั้งตัวอักษรและหมายเลข ถ้าเป็นรถต่างจังหวัด ให้จดจำชื่อจังหวัดด้วย แผ่นป้ายทะเบียนของรถประเภทต่าง ๆ จะแตกต่างกันไป เช่น รถเก๋งส่วนบุคคลแผ่นป้ายจะเป็นพื้นสีขาว ตัวเลขและตัวอักษรสีดำ (เป็นป้ายของทางราชการ) ติดข้างหน้า-หลัง รถแท็กซี่แผ่นป้ายจะเป็นพื้นสีเหลือง ตัวเลขอักษรสีดำ ติดข้างหน้า-หลัง แผ่นป้ายรถจักรยานยนต์จะเป็นพื้นสีขาว ตัวเลขอักษรสีดำ ติดข้างหลังแผ่นเดียว

อนึ่งในการสังเกตแผ่นป้ายทะเบียนพยายามสังเกตด้วยว่า เป็นแผ่นป้ายที่ติดไว้อย่างหลวมหรือติดอย่างแน่นหนา หรือมีการพรางเลขตัวอักษรของแผ่นป้ายนั้น ๆ หรือไม่ ด้วยวิธีใด (ปัจจุบันคนร้ายมักใช้แผ่นป้ายทะเบียนปลอม หรือมีการพรางหมายเลขทะเบียน และตัวอักษรให้ผิดไปจากความเป็นจริง)

๓. สิ่งที่เป็นตำหนิรอยชนจุดเด่นที่เห็นได้ชัด

๓.๑ ตำหนิ เช่น กระจกแตก สีลอก มีรอยเจาะที่ตัวถังของรถ ฯลฯ

๓.๒ รอยชน รอยบุบ รถมีรอยถูกชนบริเวณใดมากน้อยอย่างไร มีรอยบุบที่ใด

๓.๓ จุดเด่น เป็นรถที่แต่งเพื่อใช้แข่งขัน มีเสาอากาศ ติดอุปกรณ์พิเศษต่าง ๆ กับรถ ฯลฯ

๓.๔ สติ๊กเกอร์ फिल्मติดสติ๊กเกอร์บริเวณใด เป็นรูปหรือเครื่องหมาย หรือข้อความอย่างไร มีติดฟิล์มกรองแสงที่บมาก-น้อยที่ใด อย่างไร

๓.๕ แผ่นป้ายที่ติดกับกระจกด้านหน้า ได้แก่ ป้ายแผ่นป้ายวงกลมแสดงการเสียภาษี

แผ่นป้ายผ่านเข้า-ออก ของสถานที่ต่าง ๆ บางครั้งระบุชื่อไว้ที่แผ่นป้าย ถ้าเห็นให้จดจำไว้ด้วยแผ่นป้ายแสดง
ลักษณะพิเศษต่าง ๆ เช่น การจอดรถ การประกันภัย ฯลฯ

๓.๖ เสียงของเครื่องยนต์ แตร จดจำว่ามีเสียงอย่างไร รถบางประเภทมีเสียง
เครื่องยนต์ เสียงแตรเฉพาะตัว เสียงรถแข่ง รถปกติ รถสามล้อ รถจักรยานยนต์ ย่อมแตกต่างกัน บางครั้ง
ไม่เห็นยานพาหนะก็อาจสันนิษฐานได้ว่าเป็นยานพาหนะอะไร แต่ต้องอาศัยความชำนาญพอสมควร

ทั้งหมดที่ได้แนะนำมานี้ เป็นเพียงแนวทางในการที่ท่านจะใช้ในการสังเกตจดจำตำหนิรูป
พรรณของบุคคล ลักษณะของยานพาหนะที่ต้องสงสัย การที่ท่านจะจดจำได้ดีนั้นขึ้นอยู่กับว่าท่านมีความสนใจ
ใจและมีการฝึกฝน ในการจดจำตามแนวทางนี้มากน้อยเพียงใด วิธีการฝึกจดจำนั้นไม่ใช่ของยาก ท่านอาจฝึก
ฝนจดจำบุคคลที่เดินผ่านไปมา หรือยานพาหนะที่ผ่านไปมา แล้วลองบันทึกสิ่งที่ท่านจดจำได้ แล้วนำไปตรวจ
สอบกับบุคคล ยานพาหนะจริง อย่างไรก็ตามข้อสำคัญของการสังเกตจดจำจะเป็นประโยชน์ต่อการสืบสวน
ของตำรวจก็คือ ข้อมูลที่แม่นยำใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ดังนั้น หากท่านไม่แน่ใจในข้อมูลใด ๆ ก็
ไม่ควรใช้วิธีเดาหรือคิดเอาเอง เพราะถ้าให้ข้อมูลเหล่านี้กับตำรวจแล้ว อาจทำให้เกิดการไขว้เขวสับสนแก่การ
ปฏิบัติงานของตำรวจอย่างแน่นอน

การปฐมพยาบาลผู้ป่วย เนื่องจากประสบอุบัติเหตุและอุบัติเหตุต่าง ๆ

การปฐมพยาบาล

เป็นการรักษาพยาบาลโดยรีบด่วนเป็นพิเศษแก่ผู้ป่วยก่อนนำตัวส่งโรงพยาบาล

หลักทั่วไปในการให้การปฐมพยาบาล

๑. ห้ามไม่ให้คนมุงล้อมตัวผู้ป่วย
๒. ให้นอนพักนิ่ง ๆ
๓. คอยสังเกตชีพจร, การหายใจ และอาการผู้ป่วยตลอดเวลา
๔. ก่อนนำผู้ป่วยไปพบแพทย์ควรได้รับการปฐมพยาบาลเรียบร้อยแล้ว
๕. การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามวิธี หากเคลื่อนย้ายไม่ถูกวิธี ผู้ป่วย อาจ
เป็นอัมพาตตลอดชีวิต หรืออาการจะรุนแรงมากจนรักษาพยาบาลไม่ได้
๖. ควรมีรายการเกี่ยวกับตัวผู้ป่วยและการพยาบาลที่ให้ไปแล้วด้วย
๗. ในรายการเกี่ยวกับคดี ควรจดปัญหา สาเหตุ, สถานที่เกิดเหตุ, เวลา, อาการและบาดแผลไว้
๘. อย่าทำการรักษาผู้ป่วยด้วยตนเอง

การปฏิบัติขั้นตอนเมื่อพบผู้ป่วยทำดังนี้

๑. ห้ามเคลื่อนย้ายผู้ป่วยเป็นอันขาด จนกว่าจะแน่ใจว่าผู้ป่วยไม่มีกระดูกหัก
๒. ถ้ามีอาการเลือดออกต้องห้ามเลือดก่อน
๓. ถ้าหยุดหายใจต้องทำการผายปอด

๔. ในกรณีคนไข้ยังไม่รู้สึกตัวห้ามไม่ให้คนไข้ดื่มน้ำ หรือยาใด ๆ เป็นอันขาด
๕. พยายามให้ผู้ป่วยนอนตะแคงหน้าไปด้านใดด้านหนึ่ง เยกค้างไว้ ถ้ามีอาการเต็มปาก ต้องควักออกให้หมด
๖. ผู้ทำการปฐมพยาบาลต้องมีความรอบรู้ สติดี, รู้จักดัดแปลงของใช้ เช่น ไม้กระดาน, ผ้าเช็ดหน้า, ผ้าปูโต๊ะ, เศษผ้า, เชือก, เศษไม้ นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์
๗. ส่งผู้ป่วยไปรับการรักษาที่ถูกต้องต่อไป จากสถานพยาบาลหรือโรงพยาบาล ที่ใกล้ที่สุด

การแจ้งข่าวอาชญากรรม

ในกรณีที่ท่านทราบข่าวเกี่ยวกับอาชญากรรม ซึ่งไม่ใช่เป็นเหตุที่เร่งด่วน เช่น รู้ตัวหรือทราบแหล่งหลบซ่อนของคนร้าย เพื่อให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ในฐานะที่ท่านเป็นพลเมืองดีคนหนึ่ง ขอให้ท่านแจ้งข่าวสารให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทราบ โดยวิธีใดวิธีหนึ่งที่ท่านจะสะดวกดังนี้

๑. ทางโทรศัพท์

โดยโทรศัพท์แจ้งต่อสถานีตำรวจท้องที่

๒. ทางจดหมาย

ขอให้ท่านเขียนแจ้งข่าวสารได้ โดยท่านจะแจ้งนามของท่านหรือไม่ก็ได้ เจ้าหน้าที่ของถึงสารวัตรใหญ่ หรือสารวัตรท้องที่ หรือจะส่งโดยตรงถึงกองบังคับการตำรวจภูธร ๖ อ.เมือง จว.ขอนแก่น

๓. พบเป็นการส่วนตัว

ซึ่งท่านอาจจะสละเวลาไปพบตำรวจที่สถานี หรืออาจจะขอให้ตำรวจไปพบท่านก็ได้ สำหรับการให้ข่าวสารแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความยินดีและพร้อมเสมอที่จะรับข่าวสารจากท่าน ทั้งข่าวสารที่ทางเจ้าหน้าตำรวจได้รับจากท่านจะถือว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามาก โดยจะเก็บรักษาไว้เป็นความลับ

ข้อเตือนใจ

๑. อย่าแจ้งข่าวเท็จ อันเป็นการกระทำที่ไม่ใช่เป็นพลเมืองดี ทั้งอาจเกิดผลเสียหายต่อส่วนรวมและตัวท่านเองด้วย
๒. ข่าวที่มีรายละเอียดมากเกินไป ย่อมเกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจมากขึ้นเท่านั้น

ข้อความที่ควรแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ

๑. เหตุที่เกิด. รายละเอียดโดยย่อ
๒. สถานที่ ตรอก, ซอย.
ถนนสถานที่ใกล้เคียง
๓. ชื่อผู้แจ้ง โทรศัพท์

การรักษาสถานที่เกิดเหตุ

ในการสืบสวนคดีอาญานั้น พยานหลักฐานที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้พบและรวบรวมได้จากสถานที่เกิดเหตุ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่การจับกุมและนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีตามกฎหมาย อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องประสบอุปสรรคมากมายในการรวบรวมพยานหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุ เนื่องจากประชาชนที่ชอบมุงดูเมื่อเกิดเหตุการณ์ ชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียง ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง มักจะเข้ามาในบริเวณที่เกิดเหตุ และทำลายหลักฐานร่องรอยต่าง ๆ ที่คนร้ายอาจทิ้งไว้ให้ลบ เลือนหายไปเสียโดยมิได้เจตนา ซึ่งผลเสียที่เกิดขึ้นตามมาคือพยานหลักฐานที่สำคัญได้สูญหายไปอย่างน่าเสียดาย

ดังนั้น เมื่อท่านอยู่ในสถานที่เกิดเหตุ หรือไปถึงสถานที่เกิดเหตุเป็นคนแรก ควรดำเนินการดังนี้

๑. แจ้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือได้พบเห็นให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจที่อยู่ใกล้เคียง หรือศูนย์รวมข่าววิทยุ โดยเร็วที่สุด
๒. สอบถามชื่อ หรือจดจำลักษณะและเครื่องแต่งกายของบุคคลที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุ หรือสถานที่ใกล้เคียง เพื่อแจ้งให้กับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทราบในภายหลังได้โดยง่าย
๓. สังเกต จดจำ และบันทึก
 - ๓.๑ สภาพแวดล้อม ซึ่งเปลี่ยนไปได้โดยง่าย เช่น กลิ่นดินปืน กลิ่นน้ำหอม กลิ่นแก๊ส และกลิ่นน้ำมันเบนซิน
 - ๓.๒ สภาพดินฟ้าอากาศ เช่น ฝนตก ฟ้าคะนอง หรือแดดออก มีเมฆหรือฟ้าใส
 - ๓.๓ ลักษณะการแต่งกาย และเสื้อผ้า ของผู้บาดเจ็บหรือผู้เสียชีวิต
๔. ไม่เคลื่อนย้ายวัตถุต่าง ๆ จากสถานที่เกิดเหตุ เว้นแต่กรณีมีความจำเป็นในการช่วยชีวิตคนเจ็บ
๕. ไม่หยิบ จับ วัตถุต่าง ๆ ในสถานที่เกิดเหตุ
๖. ในกรณีมีผู้เสียชีวิต ไม่ควรแตะต้องหรือเคลื่อนย้ายศพโดยเด็ดขาด ยกเว้นเป็นกรณีเพื่อตรวจสอบว่ายังคงมีชีวิตอยู่หรือไม่
๗. ดูแลมิให้ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้าไปทำการหยิบ จับ โยกย้าย สับเปลี่ยน นำไป หรือทำลายวัตถุต่าง ๆ และร่องรอยในสถานที่เกิดเหตุ
๘. แจ้งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับทราบ และให้ความร่วมมือเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจมาถึงสถานที่เกิดเหตุ